

Prisimename profesorių Vytautą Paulauską

Praėjusių 2000 m. birželio 7 d. prof. Vytautui Paulauskui būtų sukakę 90 metų. 2001 m. gegužės 7 d. minėjome dešimties metų sukaktį nuo profesoriaus mirties.

Gimęs mokytojo šeimoje, V. Paulauskas ir pats visą savo gyvenimą susiejo su garbinga pedagogo profesija. Baigęs Šiaulių valstybinę gimnaziją, Kauno universitete studijavo matematiką. Pas prof. Petrą Katilių labai gerai atlikęs diplominį darbą ir išlaikęs visus egzaminus, 1937 m. baigė universitetą ir pradėjo dėstyti matematiką Kupiškio vidurinėje mokykloje. „Didelio polinkio pedagoginiam darbui neįaučiau, sunkoka buvo palaikyti drausmę“ – rašė pats profesorius. Išbandęs savo jėgas akcinėje draudimo draugijoje „Lietuva“ Kaune, V. Paulauskas 1940 m. kartu su universitetu persikėlė į Vilnių ir visam gyvenimui tapo Vilniaus universiteto Matematikos fakulteto dėstytoju.

Rūsčiais vokiečių okupacijos metais V. Paulauskas su Z. Žemaičiu ir kitais saugojo fakulteto turtą nuo sunaikinimo, rūpinosi jį pagausinti. 1944–1945 m. jis ėjo prodekano pareigas, vėliau (1964–1970) vadovavo Matematinės analizės katedrai.

Visiškai savarankiškai, be mokslinio vadovo, parašė svarų mokslinį darbą apie Lamė integra-

lines lygtis ir 1950 m. apgynė fizikos-matematikos daktaro (tuo metu kandidato) disertaciją. Netrukus (1953 m.) jam buvo suteiktas docento vardas. Jis ėmė domėtis funkcijų bei jų išvestinių aproksimavimo klausimais, paskelbė mokslinių darbų, skaitė pranešimus matematikų suvažiavimuose, konferencijose ir seminaruose. Vėliau susidomėjo matematikos istorija Lietuvoje, šia tema išspausdino straipsnių įvairiuose leidiniuose.

Svarbią V. Paulausko veiklos sritį sudarė vadovėlių ir mokymo priemonių rašymas. Jis yra 1961 m. išėjusio vadovėlio „Diferencialinės lygtys“ bendraautorius (kartu su P. Golokvosčiumi), 1974 m. išleisto vadovėlio „Matematinės fizikos lygtys“ autorius. Už pastarąjį 1976 m. jam suteikta Respublikinė premija. Be minėtų vadovėlių, parašė ir išleido tris specializacijos disciplinų mokymo priemones: „Funkcijų interpoliavimas“, „Funkcijų aproksimavimas“ ir „Elipsinės funkcijos“. Už mokslinius ir pedagoginius nuopelnus 1980 m. V. Paulauskui suteiktas profesoriaus vardas.

Prof. Vytautas Paulauskas dėstė daug matematinių disciplinų (kompleksinio kintamojo funkcijų teoriją, diferencialinių lygčių, matematinės fizikos lygčių kursą, pasirinktinius kur-

sus), vadovavo diplominių, kursinių darbų rašymui. Buvę jo mokiniai su dėkingumu prisimena profesoriaus paskaitas. Joms buvo būdingas minties nuoseklumas ir dalykinis griežtumas. Klausytojus stebindavo lektoriaus gebėjimas sudėtingiausias ir abstrakčiausias matematikos klausimus išaiškinti paprastai ir suprantamai.

Be mokslinio, metodinio ir pedagoginio darbo, V. Paulauskas aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime: daugelį metų buvo Matematikos mokslinės tarybos narys prie Aukštojo ir specialiojo mokslo ministerijos, universiteto profsąjungos komiteto narys, jaunųjų matematikų olimpiadų organizacinio komiteto narys, Lietuvos matematikų draugijos revizijos komisijos pirmininkas, „Lietuvos matematikos rinkinio“ redaktorių kolegijos narys, „Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos“ konsultantas ir daugelio straipsnių autorius, ilgametis Matematikos fakulteto tarybos narys ir kt. Už vaisingą mokslinį, pedagoginį darbą ir aktyvią visuomeninę veiklą prof. V. Paulauskas buvo apdovanotas trimis medaliais ir keliais garbės raštais. 1980 m. jam buvo suteiktas nusipelnusio dėstytojo garbės vardas.

Kalbėdami apie prof. Vytautą Paulauską, visada prisimename jį kaip nuostabią asmenybę, tikrą eruditą, nepaprastai taktiškai bendraujančią su žmonėmis, jautrų, nuoširdų, visad pasirengusį padėti kitiems.

Man profesoriaus paskaitų klausyti neteko. Su juo susipažinau, kai jis buvo paskirtas mano diplominio darbo vadovu. Baigusi universitetą tapau Matematinės analizės katedros, kuriai tada vadovavo dar docentas Vytautas Paulauskas, asistente. Dvidešimt su viršum metų dirbome toje pačioje katedroje. Pirmiausia, prisimenu, stebino jo jautrumas. Užtekdavo kam nors pasiskųsti dėl kokios nesėkmės darbe ar namie, jis taip susijaudindavo, jog atrodė, kad ta kolegos ar pavaldinio nelaimė jį patį bus prislėgusi. Jis iš karto imdavo svarstyti, ką padarius, kad padėtis pagerėtų.

Neseniai Lietuvos katalikų mokslo akademija išleido kanauninko Petro Raudos atsiminimų knygą (Kan. Petras Rauda. Nesuprantami mums Tavo, Viešpatie, keliai. Atsiminimai.

Vilnius, 2000). Joje rašoma, kad du kartus sovietiniame lageryje kalėjęs kan. P. Rauda, ligotas grįžęs į Lietuvą neturėjo kur prisiglausti, nes tokius „nusikaltėlius“ buvo pavojinga globoti. Jį kuriam laikui priėmė prof. V. Paulauskas, apakusiam kanauninkui lotyniškai paskaitydavo brevijorių.

Prof. V. Paulauskas visuomet aktyviai dalyvavo visuose katedros renginiuose, pokalbiuose. Jeigu kalba nukrypdydavo apie kokį nors pažįstamą, o profesorius žinojo, kad jis yra iškrėtęs kokią šunybę, būtinai apie tai pasakydavo. Tik po to linksmai pridurdavo: „Mano liežuvis — mano priešas“. (Jis tą posakį sakydavo rusiškai ir jam tas labai tiko.)

Stebindavo profesoriaus šeimos santykių dar. Kai baigęs paskaitas ruošdavosi eiti namo, būtinai paskambindavo žmonai Staselei (tik taip tegirdėjome ją vadinant) ir pasiklausdavo: „Ar reikia einant namo užsirišti šaliką? O pirštines ar reikia apsimaui?“ Manau, kad jeigu Staselė vidury vasaros būtų pasakiusi, jog reikia šaliko, profesorius nedvejodamas būtų jį užsirišęs.

Profesorius tikėjo ir pasitikėjo ne tik savo žmona. Jis pasitikėjo studentais, jam neateidavo į galvą mintis, kad studentai gali apgaudinėti (pvz., per egzaminą nusirašinėti). O tikriausiai buvo visko.

Gyvenome tokiu laiku, kai reikėjo labai daug planuoti, viską surašyti popieriuje. Paskui parašyti apie įvykdytus planus. Dabar niekam ne paslaptis, kad daug planų ir likdavo tik popieriuje, tačiau ataskaitas vis tiek reikėjo parašyti. Prisimenu, kad profesoriui būnant katedros vedėju, toks „ataskaitų iš lubų“ rašymas buvo tikra kančia. Rodos, vėliau jis prašydavo, kad tas ataskaitas rašytų ne tokie skrupulingi katedros nariai.

Dabar, kai mintimis grįžtu į tuos, jau nutolusius laikus, suprantu, kokia tai buvo Dievo dovana dirbti kartu su profesoriais Vytautu Paulausku, Zigmu Žemaičiu, Vyteniu Kabaila... Tikrai turėjome kuo sektis, iš ko mokytis. Bet ar mokėmės?..

Elena Neniškytė